

Advies voor richtlijnen voor het milieueffectrapport
Eurofrys, Freetime en Funcenter Drachten-Noord

18 november 2002

1289-50

ISBN 90-421-1061-9
Utrecht, Commissie voor de milieueffectrapportage.

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING.....	1
2. HOOFDPUNTEN VAN HET ADVIES	1
3. DOEL EN BESLUITVORMING.....	2
3.1 Doel en achtergrond van de voorgenomen activiteit.....	2
3.2 Locatiekeuze	2
3.3 Besluitvorming.....	2
4. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN.....	3
4.1 Voorgenomen activiteit.....	3
4.1.1 Algemeen	3
4.1.2 Programma van eisen	3
4.1.3 Inpassingaspecten	4
4.1.4 Opzet en indeling van het gebouw	4
4.1.5 Aanleg en bouw	5
4.1.6 Gebruik	5
4.1.7 Beheer	5
4.2 Alternatieven en varianten	6
4.3 Nulalternatief/referentiesituatie	6
4.4 Meest milieuvriendelijk alternatief.....	6
5. BESTAANDE MILIEUTOESTAND, AUTONOME ONTWIKKELING EN MILIEUGEVOLGEN.....	7
5.1 Algemeen.....	7
5.1.1 Bestaande milieutoestand en autonome ontwikkeling	7
5.1.2 Gevolgen voor het milieu	7
5.2 Verkeersprognoses.....	7
5.3 Geluidhinder.....	8
5.4 Luchtverontreiniging	8
5.5 In- en externe veiligheid.....	8
5.6 Overige hinderaspecten.....	8
5.7 Bodem en water	9
5.8 Natuur, landschap, cultuurhistorie	9
5.9 Aspecten van duurzaam bouwen	9
6. VERGELIJKING VAN ALTERNATIEVEN.....	10
7. LEEMTEN IN INFORMATIE EN EVALUATIE.....	10
8. VORM EN PRESENTATIE	10

1. INLEIDING

De gemeente Smallingerland en MBVN Projectbouw hebben het voornemen aan de noordzijde van Drachten het "Eurofrys Freetime en Funcenter" te ontwikkelen met toeristisch recreatieve voorzieningen en detailhandel. Vanwege het verwachte bezoekersaantal van ruim 1 miljoen per jaar wordt ter onderbouwing van de besluitvorming over het bestemmingsplan de procedure van milieueffectrapportage (m.e.r.) gevolgd.

Bij brief van 9 september 2002¹ is de Commissie voor de m.e.r. in de gelegenheid gesteld om advies uit te brengen over de inhoud van het op te stellen milieueffectrapport (MER). De m.e.r.-procedure ging van start met de kennisgeving van de startnotitie in de Drachtster Courant van 13 september 2002².

Dit advies is opgesteld door een werkgroep van de Commissie voor de m.e.r.³. De werkgroep treedt op namens de Commissie voor de m.e.r. en wordt verder in dit advies 'de Commissie' genoemd. Het doel van het advies is om aan te geven welke informatie het MER moet bevatten om het mogelijk te maken het milieubelang volwaardig in de besluitvorming mee te wegen.

De Commissie heeft kennis genomen van de inspraakreacties en adviezen⁴, die zij van het bevoegd gezag heeft ontvangen. In dit advies verwijst de Commissie naar een reactie wanneer deze naar haar oordeel relevant is voor de inhoud van het richtlijnenadvies.

2. HOOFDPUNTEN VAN HET ADVIES

De Commissie adviseert in het MER met name in te gaan op:

- de onderbouwing van de omvang en invulling van het centrum vanuit lokaal, regionaal en bovenregionaal perspectief;
- de raming van het aantal bezoekers en de vertaling daarvan naar verkeer- en vervoersstromen op verschillende tijdstippen; afzetten van de uitkomsten van de ramingen tegen de geplande (infrastructurele) voorzieningen;
- beschouwing van mogelijke varianten voor de opzet, de ontsluiting en het ontwerp van het complex, mede in relatie tot relevante milieueffecten als ruimtelijke kwaliteit (landschappelijke en functionele inpassing), duurzaam bouwen (water, energie, materiaalgebruik, efficiënt ruimtegebruik, flexibiliteit), tegengaan van verkeers- en veiligheidsproblemen en overlast. De aansluiting, respectievelijk invloed op de aangrenzende woonbebouwing is daarbij een belangrijk punt van aandacht;
- beoordeling van deze varianten aan de hand van genoemde aspecten; aangeven in duidelijke kaarten, afbeeldingen en beschrijvingen van voorkeursalternatief en meest milieuvriendelijk alternatief.

¹ Zie bijlage 1.

² Zie bijlage 2.

³ De samenstelling hiervan is gegeven in bijlage 3.

⁴ Bijlage 4 geeft hiervan een lijst.

3. DOEL EN BESLUITVORMING

Artikel 7.10, lid 1, onder a van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van hetgeen met de voorgenomen activiteit wordt beoogd."*

Artikel 7.10, lid 1, onder c van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een aanduiding van de besluiten bij de voorbereiding waarvan het milieu-effectrapport wordt gemaakt, en een overzicht van de eerder genomen besluiten van bestuursorganen, die betrekking hebben op de voorgenomen activiteit en de beschreven alternatieven."*

3.1 Doel en achtergrond van de voorgenomen activiteit

De aanleiding en de ontwikkelingen die tot het initiatief hebben geleid moeten worden beschreven. De behoefte aan de geplande voorzieningen op deze locatie moet worden onderbouwd. Ga daarbij achtereenvolgens in op:

- het lokale perspectief: met welke (positieve of negatieve) invloed op de voorzieningenstructuur in het centrum van Drachten en op de wijkvoorzieningen in de aangrenzende nieuwbouwwijk(en) wordt rekening gehouden;
- het regionale perspectief: hoe past de voorgenomen ontwikkeling in de Visie op de A7 zone en de taakverdeling met steden als Leeuwarden, Sneek en Heerenveen;
- het bovenregionale perspectief: wat is het geplande verzorgingsgebied van de grotere activiteiten zoals bijvoorbeeld een indoor skibaan in relatie tot eventuele vergelijkbare⁵ voorzieningen in de nabije omgeving.

De doelstellingen van het initiatief dienen zo concreet mogelijk omschreven te worden door aan te geven: op welke markt (qua type functies) het initiatief zich richt en wat de schaalgrootte van het daarbij behorende verzorgingsgebied is. Verder dienen de uitgangspunten te worden besproken die gemeente stelt bij de uitwerking van het project (zie §4.2 van de startnotitie) en bij de relatie tussen het leisurecentrum en de aangrenzende wijk.

3.2 Locatiekeuze

Geef kort aan waarom voor de locatie Eurofrys is gekozen en andere locaties in de gemeente, zoals bijvoorbeeld langs de A7, niet aan de orde zijn. Geef expliciet aan of en welke milieuoverwegingen bij de locatiekeuze een rol hebben gespeeld.

3.3 Besluitvorming

De randvoorwaarden uit het vigerende beleid zijn in de startnotitie reeds uitgebreid beschreven.

⁵ Elders in het land, bijvoorbeeld in Deventer zijn vergelijkbare initiatieven in ontwikkeling. Is er voldoende vraag voor meerdere leisure centra? Is er al overleg met Groningen over eventuele plannen daar?

Voor het MER vraagt de Commissie nog aandacht voor de meest recente regelgeving op het gebied van lucht en geluid en op de Flora- en Faunawet⁶. Verder moet nog worden ingegaan op de inpassing in het beleid inzake grootschalige en perifere detailhandelsvestigingen van de provincie.

In het MER dient te staan dat het wordt opgesteld ten behoeve van de besluitvorming over de uitwerking van het bestemmingsplan door het gemeentebestuur. Beschrijf volgens welke procedure en welk tijdspad de besluitvorming geschiedt en welke adviesorganen en instanties daarbij formeel en informeel zijn betrokken. Geef ook aan welke besluiten in een later stadium nog moeten worden genomen om de voorgenomen activiteit te realiseren. Ga hierbij ook in op eventuele privaat/ publiekrechtelijke overeenkomsten.

4. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN

Artikel 7.10, lid 1, onder b van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van de voorgenomen activiteit en van de wijze waarop zij zal worden uitgevoerd, alsmede van de alternatieven daarvoor, die redelijkerwijs in beschouwing dienen te worden genomen, en de motivering van de keuze voor de in beschouwing genomen alternatieven."*

Artikel 7.10, lid 3 van de Wm:

"Tot de ingevolge het eerste lid, onder b, te beschrijven alternatieven behoort in ieder geval het alternatief waarbij de nadelige gevolgen voor het milieu worden voorkomen, dan wel, voor zover dat niet mogelijk is, deze met gebruikmaking van de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming van het milieu, zoveel mogelijk worden beperkt."

4.1 Voorgenomen activiteit

4.1.1 Algemeen

De voorgenomen activiteit betreft de aanleg van een complex met toeristisch-recreatieve voorzieningen en detailhandel. Milieugevolgen vloeien voort uit de keuze voor de locatie (zie §3.2), het programma voor de invulling van het complex, de stedenbouwkundige en landschappelijke inpassing, de opzet en indeling van het gebouw, de inrichting van de buitenruimte en het voorgenomen management. Milieugevolgen treden op in de aanlegfase en in de gebruiksfase. De voorgenomen activiteit en eventuele alternatieven moeten worden beschreven voor zover deze gevolgen hebben voor het milieu. Daarbij is ook de fasering en afstemming met de bouwplannen in de omgeving van belang. In het MER dient daaraan een korte beschouwing te worden gewijd.

4.1.2 Programma van eisen

In het MER moet worden beschreven welke activiteiten in het complex worden ondergebracht. De keuze voor ieder van deze activiteiten moet kort worden onderbouwd en tevens moet per onderdeel worden aangegeven tot welke bezoekersaantallen dat naar verwachting leidt. Op deze wijze kan een prognose van het totaal aantal bezoekers worden gegeven (zie ook §4.1.6).

⁶ Daarop wijst ook de Directie van LNV in diens reactie, bijlage 4 nummer 2.

Indien voor de onderbouwing van de prognoses gebruik wordt gemaakt van gegevens van soortgelijke activiteiten in binnen- of buitenland, dient te worden aangegeven in hoeverre de onderhavige situatie daarmee vergelijkbaar is. Wanneer er onzekerheid is over de invulling van het complex dient een meest waarschijnlijke invulling en een worst-case beschouwing⁷ te worden gegeven.

4.1.3 Inpassingaspecten

Ten aanzien van de landschappelijke inpassing dient in het MER te worden beschreven hoe het gebouw wordt ingepast in relatie tot:

- de oorspronkelijke langgerekte verkavelingsrichting van het landschap;
- de oorspronkelijke singelstructuur;
- mogelijk aanwezige landschappelijk, cultuurhistorisch en archeologisch⁸ waardevolle elementen;
- bestaande zichtlijnen en oriëntatiepunten.

Bij de ruimtelijke inpassing verdienen de volgende aspecten de aandacht:

- de functie van het centrum in de overgang van stad naar land⁹;
- de visuele en functionele relatie met de aangrenzende woonbebouwing;
- de inrichting van de buitenruimte voor bijvoorbeeld verkeers- en parkeer-ruimte, groen, water en spelen en de vormgeving daarvan door middel van structuren en materialen;
- de sociale veiligheid van de buitenruimte, op en naar de parkeerplaatsen en haltes voor openbaar vervoer en op paden naar de aangrenzende wijk.

Voor wat betreft het open water dient te worden aangegeven:

- welke plaats dit inneemt in het watersysteem van de omgeving;
- of dit een (tijdelijke) bergingsfunctie vervult;
- in hoeverre peilfluctuaties mogelijk zijn;
- hoe het hemelwater dat op het dak van het gebouw valt wordt vastgehouden dan wel afgevoerd en langs welke weg;
- welke natuurlijke en/of technische zuiveringsvoorzieningen worden getroffen om een goede waterkwaliteit te bereiken.

Voor wat betreft de buitenruimte dient aangegeven te worden in welke mate gebruik gemaakt wordt van (half)verharding.

4.1.4 Opzet en indeling van het gebouw

In het MER dient op de volgende punten te worden ingegaan:

- externe zonering¹⁰;
- interne zonering in relatie tot druk/rustig (hotel ten opzichte van disco), dag/avond/nacht;
- meervoudig en intensief ruimtegebruik (uitgedrukt in Floor-Space-Index);
- energieverbruik, inzet van duurzame energie, benutting van restwarmte, actieve/passieve zonne-energie, warmtekrachtkoppeling, opslag van warmte/koude in de bodem of het grondwater;

⁷ Uitgaande van de grootste hinder door hoge bezoekersaantallen of andere overlast (bijvoorbeeld door geluid).

⁸ Voor zover aanwezig, zie ook de reactie van het ROB.

⁹ Maakt het centrum vooral deel uit een groen/blauwe verbinding of vormt het een poort die een stadsentree markeert?

¹⁰ Met behulp van SBI-codes en het groene boekje van de VNG.

- waterverbruik en herkomst van te gebruiken water;
- materiaalgebruik in het kader van duurzaam bouwen en in verband met onderhoud en hergebruik;
- flexibiliteit in verband met wisselingen in gebruik;
- maatregelen ter bevordering van de sociale veiligheid rondom de verschillende activiteiten en voorzieningen; mate van openbaarheid en toegankelijkheid van het gebouw, verlichting van binnen- en buitenruimte;
- maatregelen gericht op brandveiligheid en vluchtveiligheid.

4.1.5 Aanleg en bouw

In het MER moet worden ingegaan op de wijze van bouwrijp maken (partieel, integraal ophogen, gesloten grondbalans), eventuele bodemsanering en op voorzieningen tijdens de bouw om overlast naar omgeving te beperken.

4.1.6 Gebruik

De bezoekersstromen, en met name de herkomst daarvan en verdeling over dag en week zijn maatgevend voor tal van effecten. Breng daarom zowel per onderdeel als voor het totaal het volgende in beeld:

- de herkomsten van het bezoek;
- verdeling van de stromen over uren van de dag en dagen van de week;
- verdeling over de verschillende vervoerwijzen (auto, openbaar vervoer¹¹ en fiets/lopen);
- maximum aantallen bezoekers per onderdeel en maatgevende combinatie daarvan;
- frequentie en grootte van de pieken die optreden door het samenvallen van de in- en uitstroom van de verschillende activiteiten;
- frequentie van bijzondere/grootschalige evenementen, waarvan geluidsproductie en bezoekersaantallen boven normaal gebruik uitgaan.

Uit de bezoekersstromen moeten de toegenomen belasting van het autowegennet¹², de benodigde capaciteit van de parkeerplaatsen en fietsenstallingen worden afgeleid. Deze moeten worden gerelateerd aan de capaciteit van de (auto-)infrastructuur¹³, de voorzieningen voor fietsers en openbaar vervoer.

Aangegeven moet worden welke maatregelen (zo nodig) worden genomen om parkeeroverlast en verkeerscongestie in de omgeving te voorkomen en verkeersonveilige situaties te vermijden. Ga daarbij kort in op de consequenties van de verdere groei van Drachten aan de overkant van N31 in dit opzicht.

4.1.7 Beheer

Beschrijf de hoofdlijnen van het parkmanagement mede in relatie tot onderhoud en bedrijfsinterne milieuzorg: groen- en afvalbeheer (inclusief zwerfvuil), water- en energiehuishouding, maatregelen ter voorkoming van vandalisme.

¹¹ In de startnotitie staat dat er een halte van de interliner bij Eurofrys zal komen. Welke lijn is dit, van waar naar waar, hoe vaak en tot hoe laat zal er een bus rijden?

¹² Bestaat het risico dat files ontstaan op op- en afritten, waardoor gevaarlijke situaties ontstaan?

¹³ Bij het locatiebezoek is aangegeven dat op het verlengde van de Noorderhogeweg nu al capaciteitsknelpunten zijn.

4.2 Alternatieven en varianten

In het MER moet worden beschreven welke relevante varianten voor de opzet van het complex in het voorproces zijn onderzocht en moet kort worden onderbouwd welke keuzes daarin zijn gemaakt. Ook in het verdere uitwerkingsproces zullen zich nog keuzes voordoen, waarvoor het zinvol is de milieueffecten te beschouwen en vergelijken. De Commissie adviseert ten minste na te gaan of voor de volgende elementen zinvolle varianten kunnen worden onderscheiden:

- ontsluitingsstructuur van het terrein, situering van parkeervoorzieningen;
- maatregelen ter stimulering van gebruik van openbaar vervoer en fietsvoorzieningen;
- mate van intensief ruimtegebruik (uitgedrukt in FSI), besparing van energieverbruik en waterverbruik;
- verschillen in ruimtelijke inpassing, bijvoorbeeld door het naast elkaar zetten van een model met een open aansluiting op de aangrenzende wijk¹⁴ en een meer gesloten overgang bijvoorbeeld in de vorm van een groene wal met struiken en bomen;
- verschillen in de landschappelijke inpassing door varianten in bouwhoogte en aanzicht van het gebouw.

De meest milieuvriendelijke varianten kunnen worden gecombineerd tot het meest milieuvriendelijke alternatief (zie §4.4) en mogelijk het voorkeursalternatief¹⁵. Beide alternatieven moeten in het MER duidelijk worden beschreven en inzichtelijk gemaakt met beeld- en kaartmateriaal.

4.3 Nulalternatief/referentiesituatie

De Commissie is van mening dat er geen reëel nulalternatief is, omdat het doel van de Initiatiefnemer niet bereikt kan worden zonder de voorgenomen activiteit te realiseren. In het MER dient de bestaande toestand inclusief de autonome ontwikkeling als referentie in het MER te worden beschreven.

4.4 Meest milieuvriendelijk alternatief

Het meest milieuvriendelijke alternatief (MMA) moet uitgaan van de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming en/of verbetering van het milieu. De belangrijkste aandachtspunten daarbij zijn:

- ruimtelijke kwaliteit (landschappelijke en functionele inpassing),
- duurzaam bouwen (water, energie, materiaalgebruik, efficiënt ruimtegebruik, flexibiliteit),
- tegengaan van verkeers- en veiligheidsproblemen en overlast.

Het meest milieuvriendelijke alternatief kan worden samengesteld uit de eerder genoemde varianten, eventueel met mitigerende maatregelen.

¹⁴ Waarin wellicht de geplande waterpartij voor waterskiën en roeien een barrière vormt.

¹⁵ Het voorkeursalternatief is het alternatief dat de voorkeur heeft van de initiatiefnemer. Dit alternatief kan samenvallen met het meest milieuvriendelijke alternatief.

5. BESTAANDE MILIEUTOESTAND, AUTONOME ONTWIKKELING EN MILIEUGEVOLGEN

Artikel 7.10, lid 1, onder d van de Wm:

Een MER bevat ten minste: "een beschrijving van de bestaande toestand van het milieu, voor zover de voorgenomen activiteit of de beschreven alternatieven daarvoor gevolgen kunnen hebben, alsmede van de te verwachten ontwikkeling van dat milieu, indien de activiteit noch de alternatieven worden ondernomen."

Artikel 7.10, lid 1, onder e van de Wm:

Een MER bevat ten minste: "een beschrijving van de gevolgen voor het milieu, die de voorgenomen activiteit, onderscheidenlijk de alternatieven kunnen hebben, alsmede een motivering van de wijze waarop deze gevolgen zijn bepaald en beschreven."

5.1 Algemeen

5.1.1 Bestaande milieutoestand en autonome ontwikkeling

In het MER dient de bestaande toestand van het milieu in het studiegebied, inclusief de autonome ontwikkeling, te worden beschreven als referentie voor de te verwachten milieueffecten. Daarbij wordt onder de autonome ontwikkeling verstaan: de toekomstige ontwikkeling van het milieu, zonder dat Eurofrys wordt gerealiseerd. Bij deze beschrijving moet het MER uitgaan van ontwikkelingen van de huidige activiteiten in het studiegebied en van reeds genomen besluiten over nieuwe activiteiten. Zo nodig – indien er nog onzekerheid bestaat over nieuwe ontwikkelingen waarvan de besluitvorming nog niet in gang is gezet of niet is afgerond – kan dit aangevuld worden met de potentiële autonome ontwikkeling.

Het MER moet een kaart bevatten van het gebied waarin effecten van de voorgenomen activiteit kunnen gaan optreden en waarop gevoelige gebieden en objecten zijn aangegeven.

5.1.2 Gevolgen voor het milieu

Bij de beschrijving van de gevolgen voor het milieu dienen de volgende algemene richtlijnen in acht te worden genomen:

- naast negatieve effecten moet ook aan positieve effecten aandacht worden besteed;
- bij onzekerheden over het wel of niet optreden van effecten moet een gevoeligheidsanalyse worden uitgevoerd;
- de manier waarop de gevolgen voor het milieu zijn bepaald, dient inzichtelijk en controleerbaar te zijn door het opnemen van basisgegevens in bijlagen of expliciete verwijzing naar geraadpleegd achtergrondmateriaal;
- bij de beschrijving dienen de gevolgen van de aanlegfase en de gebruiksfase te worden betrokken.

5.2 Verkeersprognoses

Een goede verkeersprognose dient de basis te zijn voor het bepalen van de daarvan afgeleide milieueffecten, zoals geluidhinder, luchtverontreiniging, verkeers(on)veiligheid en ruimtegebruik (parkeren). Zie ook §4.1.6.

5.3 Geluidhinder

Geluidhinder kan ontstaan als gevolg van het gebouw (gebruik en installaties), door het gebruik van de buitenruimte (met name de waterbaan) en als gevolg van de toename van het verkeer van en naar het gebouw. Breng daarom in beeld wat de geluidproductie is van:

- het gebouw, zowel door de installaties (bijvoorbeeld luchtbehandelingsinstallaties) als door het gebruik (bijvoorbeeld de discotheek) e.d.;
- het gebruik van de buitenruimte;
- de (toename) van het verkeer¹⁶ als gevolg van de bezoekersstromen van en naar het gebouw;
- grootschalige en bijzondere evenementen in het gebouw en/of de buitenruimte.

Geef de gecumuleerde geluidbelasting voor de dag- avond- en nachtperiode aan op gevoelige bestemmingen in de omgeving, zoals de toekomstige woonbebouwing in Vrijburgh, de lintbebouwing langs de Nytap (juist ook het westelijk deel richting Opeinde) en de Rydwei (ten noorden van de N31).

5.4 Luchtverontreiniging

Indien er aanwijzingen zijn dat de normen voor luchtkwaliteit kunnen worden overschreden, dienen in het MER de immissieconcentraties voor NO₂ en fijn stof (PM₁₀) langs de belangrijkste toevoerwegen te worden beschreven aan de hand van de. Geef op kaart aan in welke zones eventueel de jaargemiddelde grenswaarden voor genoemde stoffen worden overschreden. Ga ook in op de effecten ten gevolge van parkeren in de parkeergarages en in de directe omgeving aan de hand van de concentraties benzeen. Indien de luchtkwaliteit geen belangrijk milieuaspect is, dient dit in het MER te worden onderbouwd.

5.5 In- en externe veiligheid

Er dient een vergelijkende veiligheidsanalyse van de voorgenomen activiteit en alternatieven te komen waarin aan de orde komen: brandbaarheid van het gebouw en de daar aanwezige materialen, alsmede de gevolgen van uitstoot voor mens en milieu. In relatie hiermee dient de vluchtveiligheid geanalyseerd te worden, rekening houdend met een cumulatie van gebruik.

Ook moet worden ingegaan op de externe veiligheidsrisico's van mogelijk transport van gevaarlijke stoffen over de weg.

Wanneer externe veiligheidscontouren van benzine(LPG)verkooppunten tot in het plangebied reiken, dient hierop ook te worden ingegaan.

5.6 Overige hinderaspecten

In het MER dient kort te worden ingegaan op eventuele lichthinder, windhinder en mogelijke verslechtering van de verkeersveiligheid.

¹⁶ Voor de geluidsberekeningen is een toe- of afname van minder dan ca. 25% niet relevant. Dit percentage komt overeen met een verandering in het geluid van minder dan 1 dB(A).

5.7 Bodem en water¹⁷

Ingegaan moet worden op:

- effecten (van de vergroting van het verharde oppervlak) op de grond- en oppervlaktewaterkwaliteit en –kwantiteit en op de mogelijkheden voor een duurzame waterhuishouding;
- effecten op de bodemkwaliteit en het grondwater van de bodemtechnische maatregelen (waaronder het bouwrijp maken) en van de toepassing van warmte/koudeopslag in de bodem.

5.8 Natuur, landschap, cultuurhistorie

Ingegaan moet worden op het effect van de aanleg en het gebruik van Eurofrys op in het gebied aanwezige:

- beschermde flora en fauna¹⁸;
- cultuurhistorisch en/of archeologisch belangrijke elementen en relaties¹⁹;
- alsook op nabijgelegen gebieden met een beschermde status in het kader van natuurbescherming of bescherming van cultuurhistorisch erfgoed.

Met aanzichttekeningen en/of fotomontages moet de invloed op de landschappelijke beleving van het complex vanuit de (wijde) omgeving worden bepaald en beoordeeld (ook vanuit het aan de noordzijde van de N31 gelegen landelijk gebied).

5.9 Aspecten van duurzaam bouwen

In het MER moet worden ingegaan op de verschillen tussen de alternatieven op de 'prestatie' inzake:

- het energie- en waterverbruik, de duurzaamheid ervan (groene energie, grijs water) en de effecten van besparingsmaatregelen;
- de mate van zuinig ruimtegebruik;
- de inzet op duurzame bouwmaterialen;
- de flexibiliteit van het gebouw voor wijzigingen in toekomstig gebruik.

¹⁷ Deze informatie in combinatie met het gevraagde in §4.1.3 vormt de basis voor de informatie voor de Watertoets die bij het besluit moet worden uitgevoerd.

¹⁸ Zoals gevraagd in de reactie van LNV.

¹⁹ Zoals gevraagd in de reacties van LNV en ROB.

6. VERGELIJKING VAN ALTERNATIEVEN

Artikel 7.10, lid 1, onder f van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een vergelijking van de ingevolge onderdeel d beschreven te verwachten ontwikkeling van het milieu met de beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit, alsmede met de beschreven gevolgen voor het milieu van elk der in beschouwing genomen alternatieven."*

De belangrijkste en *onderscheidende* milieueffecten van de voorgenomen activiteit en de alternatieven moeten onderling én met de referentie worden vergeleken. Doel van de vergelijking is inzicht te geven in de mate waarin, dan wel de essentiële punten waarop, de positieve en negatieve effecten van de voorgenomen activiteit en de alternatieven verschillen. Bij de vergelijking moeten de doelstellingen en de grens- en streefwaarden van het milieubeleid worden betrokken.

Hoewel dit geen verplicht deel van het MER uitmaakt, beveelt de Commissie aan een indicatie te geven van de kosten van de verschillende alternatieven.

7. LEEMTEN IN INFORMATIE EN EVALUATIE

Artikel 7.10, lid 1, onder g van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een overzicht van de leemten in de onder d en e bedoelde beschrijvingen [d.w.z. van de bestaande milieutoestand en autonome ontwikkeling daarvan, resp. van de milieueffecten] ten gevolge van het ontbreken van de benodigde gegevens."*

Artikel 7.39 van de Wm:

"Het bevoegd gezag dat een besluit heeft genomen, bij de voorbereiding waarvan een milieueffectrapport is gemaakt, onderzoekt de gevolgen van de betrokken activiteit voor het milieu, wanneer zij wordt ondernomen of nadat zij is ondernomen."

Het MER moet aangeven over welke milieuaspecten geen informatie kan worden opgenomen vanwege gebrek aan gegevens.

De gemeente Drachten moet bij het besluit aangeven op welke wijze en op welke termijn een evaluatieonderzoek verricht zal worden om de voorspelde effecten met de daadwerkelijk optredende effecten te kunnen vergelijken en zo nodig aanvullende mitigerende maatregelen te treffen. Het verdient aanbeveling, dat de initiatiefnemers in het MER reeds een aanzet tot een programma voor dit onderzoek geeft, omdat er een sterke koppeling bestaat tussen onzekerheden in de gebruikte voorspellingsmethoden, de geconstateerde leemten in informatie en het te verrichten evaluatieonderzoek. Voor de evaluatie kan worden aangesloten bij de gemeentelijke milieumonitoring.

8. VORM EN PRESENTATIE

Artikel 7.10, lid 1, onder h van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een samenvatting die aan een algemeen publiek voldoende inzicht geeft voor de beoordeling van het milieueffectrapport en van de daarin beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit en van de beschreven alternatieven."*

De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers en het verdient daarom bijzondere aandacht. Het moet als zelfstandig document leesbaar zijn voor een brede doelgroep van be-

langstellenden en belanghebbenden en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER.

Voor het MER zelf vraagt de Commissie bijzondere aandacht voor goed kaart- en beeldmateriaal. Voor de presentatie beveelt de Commissie verder aan om:

- het MER zo beknopt mogelijk te houden, onder andere door achtergrond-
onderbouwing in een bijlage op te nemen;
- een verklarende woordenlijst, een lijst van gebruikte afkortingen en een
literatuurlijst bij het MER op te nemen;
- recent kaartmateriaal te gebruiken, een duidelijke legenda erbij te voegen
en ten minste een kaart op te nemen waarop alle in het MER gebruikte
topografische namen goed leesbaar zijn weergegeven.